

ТИЖДЕНЬ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ

Звукові (фонетичні) явища під час утворення іменників за допомогою суфікса **-ин-**

Перш ніж говорити про **звукові (фонетичні) явища**, які можуть відбуватися в процесі **словотворення** за допомогою **суфікса -ин-**, погляньмо, чим цей суфікс особливий.

По-перше, за допомогою **суфікса -ин-** можна утворити слова двох частин мови:

- **іменники** із різними-різними значеннями: *очертина, фахівчиня, козаччина* тощо;
- **прикметники** зі значенням присвійності: *маміні (руки), ластівчине (гніздо)*.
Утворюючи слова цих частин мови, суфікс **-ин-** є **омонімічним**, порівняй: *малина дитина*.

По-друге, за допомогою суфікса **-ин-** іменники виражають як пов'язані між собою значення (тоді цей суфікс **багатозначний (полісемічний)**), так і не пов'язані між собою значення (тоді він **омонімічний**), а інколи цей суфікс навіть додає іменникам ніби протилежних значень (тоді він **антонімічний**). Межу між цими значеннями, які виражає **-ин-**, інколи складно визначити. Переконайся в цьому, ознайомившись із тим, які різноманітні значення суфікс **-ин-** допомагає виражати іменникам:

1) пестливість: <i>хатина,</i>	11) особа чоловічої статі за національністю: <i>грузин,</i>
2) згрубілість: <i>домина,</i>	12) істота: <i>тварина,</i>
3) збірність: <i>садовина,</i>	13) місце, приміщення: <i>долина, середина,</i>
4) одиничність: <i>краплина,</i>	14) стан психічний або фізичний: <i>відносини,</i>
5) опредмечена дія: <i>гостина,</i>	15) речовина: <i>пролактин,</i>
6) опредмечена ознака: <i>гординя,</i>	16) рослина: <i>горобина,</i>
7) наслідок, продукт: <i>сколотини,</i>	17) одиниця виміру: <i>третина,</i>
8) знаряддя дії: <i>млин,</i>	18) предмет: <i>ряднина,</i>
9) особа: <i>дитина,</i>	19) різновид м'яса: <i>свинина,</i>
10) особа жіночої статі: <i>дядина,</i>	20) період: <i>козаччина.</i>

Увага!

Не плутай суфікс **-ин-** у збірному значенні та суфікс **-инн-(я)** у такому ж значенні, адже в другому суфіксі є подвоєння букв, а в першому – ні. Порівняй: *садовина́, городина́, озимина́, трухлятина́*
гарбузі́ння, картоплі́ння, павути́ння, трухляту́ння.

Коли суфікс **-ин-** під час утворення нового слова доєднують до **основ** деяких слів, то **кінцеві приголосні звуки** цих основ змінюються, тобто відбувається **чергування приголосних звуків**.

Найчастіше ці чергування приголосних трапляються, коли суфікс **-ин-** додаємо до основ, що закінчуються на звуки [г], [к] та [х], а також [ц'].

Увага!

Щоб далі було простіше зрозуміти, як змінюються перед суфіксом **-ин-** кінцеві звуки основи, пригадай **«правило ноги-руки-вуха»**:

нога – *ніженька* – на *нозі*, тобто [г] – [ж] – [з] / [з'];

рука – *рученька* – на *руці*, тобто [к] – [ч] – [ц] / [ц'];

вуха – *вушенько* – на *вусі*, тобто [х] – [ш] – [с] / [с'].

Ось основні випадки **фонетичних (звукових) змін**, що відбуваються **під час словотворення** за допомогою суфікса **-ин-**.

1. Утворення іменників за допомогою суфікса **-ин-** від прикметників із суфіксами **-ськ-, -цьк-, -зьк-**

Кінець основи	Суфікс	Результат		Приклад
		звуковий	буквений	
-ськ- [с'к]	-ин-	[шч]	щ	<i>слобожан[с'к]ий</i> + [ин] – <i>Слобожан[шч]ина</i> (Слобожанщина)
-цьк- [ц'к]		[ч:]	чч	<i>кролове[ц'к]ий</i> + [ин] – <i>Кролове[ч:]ина</i> (Кролевеччина), АЛЕ є виняток : <i>гали[ц'к]ий</i> + [ин] – <i>Гали[ч]ина</i> (Галичина)
-зьк- [з'к]		[жч]	жч	<i>збара[з'к]ий</i> + [ин] – <i>Збара[жч]ина</i> (Збаражчина)

Як справжній мовознавець / мовознавчиня ти запитаєш: «А куди ж поділися суфікси **-ськ-, -цьк-** та **-зьк-** в утворених іменниках?» Це суперпитання! Виявляється, вони нікуди не поділися, вони в утворених словах залишилися, але набули тепер зовсім інший вигляду внаслідок чергування й уподібнення. Тепер ці суфікси ти бачиш у вигляді **-щ-, -чч-** та **-жч-**. Тож під час розбирання слів за будовою виділяй у подібних словах таке:

слобожан^{ськ}ий – Слобожан^щина

кролове^{цьк}ий – Кролове^{чч}ина

збара^{зьк}ий – Збара^{жч}ина

Увага!

Під час додавання суфікса **-ин-** до основи на суфікс **-ськ-**, перед яким є **-ль-**, **м'який знак** після **-л-** зберігаємо: *ворзельський* – *Ворзельщина*.

Під час додавання суфікса **-ин-** до основи на суфікс **-ськ-**, перед яким є **-д-** або **-т-**, маємо на місці колишнього суфікса **-ськ-** одну **-ч-**, а не дві:

шведський – *шведчина* (вимовляємо внаслідок асиміляції так: *шве[ч:]ина*);

солдатський – *солдатчина* (вимовляємо внаслідок асиміляції так: *солда[ч:]ина*).

2. Утворення іменників за допомогою суфікса **-ин-** від іменників із кінцевим буквсполученням **-ск-**

Тут усе просто, якщо тобі було зрозумілим попереднє! **Буквосполучення** **-ск-** перед суфіксом **-ин-** поводитьсь подібно до суфікса **-ськ-**:

*ві[ск] + [ин] – во[шч]ина (вощина),
пісок (ні[ск]у) + [ин] – ні[шч]ина (піщина).*

3. Утворення іменників за допомогою суфікса -ин- від інших іменників або прикметників, основа яких закінчується на [г], [к], [ц'] або [х]

Якщо основа вихідного іменника закінчується на якийсь з-поміж звуків [г], [к], [ц'] або [х], то в утворених за допомогою суфікса **-ин-** іменниках із різними значеннями отримуємо відповідно звуки [ж], [ч] та [ш].

Чергування звуків перед суфіксом -ин-	Приклади
[г] – [ж]	<i>дóвгий – довжинá, друг – дружíна, сніг – сніжíна, крíга – крижíна, стéжка – стежчíна</i>
[к] – [ч]	<i>будя́к – будячíна, далéкий – далечинá, дикий – дичинá, дівка – дівчíна, діжка – діжчíна</i>
[ц'] – [ч]	<i>кравéць – кравчíня, папіре́ць – папірчíна, за́єць – зайчíна, за́ячина</i>
[х] – [ш]	<i>горóх – горошíна, горі́х – горíшина, тихий – тишинá, кожух – кожушíна, кома́ха – комахíна</i>

Увага!

Суфікс **-ин-** є одним із суфіксів, за допомогою якого утворюють **фемінітиви** – це іменники-назви жінок за видом діяльності, утворені від іменників-назв чоловіків. У деяких випадках перед цим суфіксом також відбуваються звукові зміни. Щоб переконатися – переглянь зображення і знайди такі слова.

Як же утворюються фемінітиви в українській мові?

Зі суфіксом **-к-**

Агентка Архітекторка Біоенергетичка Ветеринарка Викладачка Виступантка
Дизайнерка Директорка Дисертантка Докторантка Екстатичка Завідувачка Канцлерка Керівниця
Космонавтка Лауреатка Лідерка Композиторка Міліціонерка Містичка Отаманка Піратка Президентка
Прем'єрка Програмістка Продюсерка Професорка Редакторка Режисерка Рухівка Сенаторка-демократка
Словникарка Сліддиректорка Прес-секретарка Фанка Фанівка Фотографка Юристка

Зі суфіксом **-ин-**

Бориня Видавчиня Ворогиня Інокія Містиня
Мовиня Продавчиня Шефіня Фабічиня
Філологиня Фотографиня Членкня

Зі суфіксом **-єс-**
Критикєса Фотографєса

Зі суфіксом **-иц-**

Воробливиця Достойниця Детективщиця Керівниця
Мисливиця Незайманиця Оскароносиця Перегонщиця
Переможниця Речниця Співзасновниця

Зображення з підручника "Гендер для медій"

4. Утворення від іменників за допомогою суфікса *-ин-* прикметників із присвійним значенням

Як ти пам'ятаєш з попереднього викладу, за допомогою суфікса *-ин-*, крім іменників, можна утворювати ще й **присвійні прикметники**. Тут спостерігаються **звукові (фонетичні) зміни**, подібні до тих, про які ти вже знаєш:

- *-ск-* + *-ин-* = *-счин-*: Параска – Парасчин;
- *-ськ-* + *-ин-* = *-сьчин-*: Онїська – Онїсьчин;
- *-шк-* + *-ин-* = *-щин-*: Мелашка – Мелашчин;
- *-г-* + *-ин-* = *-жин-*: Ольга – Ольжин;
- *-к-* + *-ин-* = *-чин-*: Наталка – Наталчин, Одарка – Одарчин, дочка – доччин; тітка – тітчин;
- *-х-* + *-ин-* = *-шин-*: Домаша – Домашин, сваша – свашин.

Увага!

Присвійні прикметники із суфіксом *-ин-*, що утворені від **власних назв** пишемо з **великої букви**, а від загальних – із малої.

І наостанок ще одна важлива інформація про суфікс *-ин-*. Іменники чоловічого роду із суфіксами *-анин* (*-янин*), *-ин* у множині втрачають *-ин* (*-н*): *болгарин* – *болгари*, *громадянин* – *громадяни*, *киянин* – *киядни*, *львів'янин* – *львів'ядни*, *селянин* – *селяни*, *татарин* – *татари*, але: *грузіни*, *осетіни*, *русіни*.

Оце так суфікс *-ин-*, усього **два звуки**, а який потужний, чи не так?

Насмішка

Хто з нас не любить сміятися? – Авжеж, усі люблять посміятися, адже **сміх**, **усмішка**, кажуть, продовжують життя.

Інколи сміх буває **щирим**, **веселим**, **завзятим** – так би мовити, **сміх від душі**. А от інколи, на жаль, цей сміх буває **хитренький**, інколи навіть **в'їдливенький**, **зленький**. Так люди сміються тоді, коли насміхаються з когось, тобто висміюють чийсь дії, вчинки, глузують з когось. Так і виникає **насмішка**.

Насмішка – це глузливий жарт, висміювання когось, чого-небудь. Буває, що правда, і її добріша «сестричка» **насмішечка** – це незначна, легка насмішка.

З якою метою насміхаються? – Часто це роблять, щоб підказати людині, де вона помиляється. Такі насмішки можна назвати **виховними**. Та, на жаль, бувають і такі люди (і навіть діти), які насміхаються з когось слабшого, цькуючи його. Безперечно, такі насмішки – це прояв **булінгу**. І ти вже знаєш, що в цьому випадку варто намагатися зупинити насмішника або ж попросити допомоги в старших, щоб вони припинили його знущання з когось слабшого, беззахисного.

Як бачиш, насміхатися люди можуть одне з одного по-різному, але варто намагатися (дотримуючись **принципів ненасильницького спілкування (ННС)**, про

які ти вже добре знаєш) бути поважливими одне до одного й не допускати злих насмішок, а обходитися лише добрими, щирими насмішечками з метою підтримки. Цього вчить нас і народна мудрість у прислів'ях:

*Веселий сміх – половина здоров'я.
Хто посміхається, до того й доля схиляється.
Вмій пожартувати, та знай, коли перестати.
Жартуй, та знай міру.
Жартуй глечичку, доки не луснув.
З жарту часом і біда буває.
Хто в суботу сміється, в неділю плакати буде.
Хто сміється, тому не минеться.
Що посієш, те й пожнеш.
Сьогодні ти смієшся з нього, а завтра – він з тебе.*

Увага!

Дієслова насміхатися, глузувати кепкувати та ін. вимагають, щоб після них **іменник** ішов із **прийменником з (із, зі)**, наприклад:

насміхатися із чужого горя, глузував із невдах, кепкувала з друга.

Те саме правильно і для випадків, коли від дієслова утворюємо іменник, наприклад: *насмішка із чужого горя, глузування з невдах, кепкування з друга.*

Буктрейлер – сучасна форма реклами книжок

Пригадай-но, що ти вже знаєш про такий **медіажанр**, як **трейлер**. А згадай, трейлер до якого фільму чи мультфільму тобі нещодавно трапилося подивитися. Зацікавив тебе цей трейлер? Звісно ж, адже **трейлер** (англійське *trailer*, яке означає «те, що рухається за чимось» і утворене від дієслова *trail* – волокити, тягати) – це **відеоролик**, що складається з коротких і зазвичай найбільш видовищних уривків фільму для його **анонсування** або **рекламування**.

Тепер пригадай, що таке **анотація**, адже раніше ти ґрунтовно ознайомився із цим медіажанром. Так, **анотація** (від латинського *annotatio* – зауваження, помітка) – це коротка характеристика змісту книжки, статті, наукового дослідження тощо.

А тепер свої знання про трейлери та анотації поєднай зі своїми уявленнями про рекламу та книгу. Що вийде? – Авжеж, **буктрейлер**, або «*книготяг*», або, наприклад, «*книгопідійомник*», або «*книгопросувач*», або «*книгооголошення*», або «*книговідеоанотація*» (це якби ми захотіли вигадати наше рідне слово замість буктрейлеру).

Буктрейлер (від англійських *book* – книга та *trailer* – тягач, причіп; відеоролик) – короткий відеоролик за мотивами книги, кліп за якоюсь книгою. Це така собі відеоанотація, відеоролик рекламного-презентаційного характеру, створений у форматі відеоанотації, що інформує про конкретний книжковий продукт, просуваючи та популяризуючи його на ринку.

Увага!

Іменник чоловічого роду **буктрейлер**, як і слово *трейлер* у значенні «відеоролик», у формі родового відмінка однини має закінчення **-у**: *Ми ще жодного разу не створювали буктрейлеру.*

Отже, метою створення буктрейлера є спонукання **цільової аудиторії** до прочитання якоїсь книги. Його особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій формі.

За формою **буктрейлер** як відеоролик є доволі **лаконічним, коротким** (до 3 хв.). У ньому зазвичай візуалізують **загальний зміст** книжки, репрезентуючи лише найважливіших **персонажів, найефектніші події чи особливості**. Дивлячись цей відеоролик, потенційні читачі й читачки мають **насолодитися й розважитися**, а це допоможе їх «піймати на гачок», повернути їхню увагу й сформуванню бажання якнайшвидше (придбати) прочитати **рекламовану книжкову продукцію**.

Буктрейлери – це відносно **новий медіажанр**, адже для його появи й поширення необхідним був розвиток **мережі Інтернет**. Тому одні дослідники говорять, що перший буктрейлер з'явився у 2002 р., а інші вважають, що народився буктрейлер як жанр раніше – з відео, відзнятого в 1986 р. до книги «Дикий ліс» Дж. Фарріса. Хай там як, проте зараз більшість видавництв активно використовують цей жанр, щоб рекламувати свою продукцію серед потенційних читачів і читачок. Тож в інтернеті ти можеш знайти силу-силенну зразків буктрейлерів. Не забудь це зробити, щоб надихнутися для створення власних буктрейлерів за книгами, які тебе вразили.

Подивившись буктрейлери інших, ти зможеш помітити, що вони бувають різними.

Які бувають буктрейлери?

Ознака	Різновид	Особливості	Мета
За жанром та формою	анонс	лаконічна цікава розповідь про книгу, її сюжет, автора, особливості видання тощо	Розрекламувати книжку
	відгук (рецензія)	висловлення особистих вражень від прочитаної книги, авторського стилю тощо	
За способом візуалізації	ігровий	щось на зразок мініфільму про книгу, де є навіть актори	
	неігровий	набір слайдів із цитатами, ілюстраціями, зображенням книжкових розворотів тощо	
	анімаційний	мультфільм за книгою – мальований, «пластиліновий» тощо	
За формою побудови	сюжетний (подієвий)	окреслює основні сюжетні (подієві) лінії книги, динамічний, з інтригою	
	атмосферний (настрійний)	відтворює настрій книги, формуючи читацькі емоції, або ж показує настрій читачів	
	концептуальний (ідейний)	акцентує увагу на важливих ідеях і образах, окреслює загальну смислову спрямованість тексту	

Як створити буктрейлер?

1. Створіть **сценарій** до буктрейлеру (продумайте сюжет і напишіть текст). Важливо, щоб у ньому була **інтрига**, тобто щось, що зацікавлює, містить якусь недомовленість, таємницю. Сюжет сценарію має бути вибудований так, щоб читачеві неодмінно **захотілося дізнатися**, що ж буде далі. А дізнатися це можна, лише прочитавши книгу.

2. Доберіть до свого сценарію **картинки**, відскануйте **ілюстрації** з книги, зніміть **відео** з власною участю.

3. Запишіть **озвучений текст**, якщо це передбачено вашим сценарієм.

4. Заключний етап – **відеомонтаж**. Виріжте зайве, склейте вдалі фрагменти відео, додайте звукову доріжку (з цього питання краще проконсультуватися в дорослих). Тривалість вашого відеоролика не повинна перевищувати **3 хвилини**.

5. **Випробування якості** буктрейлеру на невеликій аудиторії. Доопрацювання свого продукту за потреби і **випуск покращеного варіанту** у широкий світ, щоб читачі, зважаючи на вашу думку, теж захотіли прочитати цю книжку.

Відеомонтаж

Пригадай, що ти вже знаєш про **композицію** художнього твору і про те, як автор komponує безліч **сюжетних і позасюжетних компонентів**, щоб створити гармонійний твір. А себе бачиш, як ти komponуєш, наприклад, есе? Звісно, що, komponуючи якусь творчу роботу, людина щось додає, дописує, домальовує, а щось, навпаки, видаляє, скорочує, обрізає, стирає тощо.

Коли йдеться про підготовку **кінофільму, анімафільму, відеоролика** чи, наприклад, **трейлеру або аудіозапису**, автори цих творчих продуктів також проходять етап роботи над композицією. Цей етап у роботі називають **монтаж**. Залежно від того, над чим працюють автори, розрізняють такі види монтажів, як **аудіомонтаж, фотомонтаж, радіомонтаж, відеомонтаж, кіномонтаж**.

Далі нас цікавитиме передусім такий вид творчої діяльності, як **відеомонтаж**. Однак перш ніж перейти до цього питання, зупинімося на слові «монтаж».

Слово «монтаж» є **багатозначним (полісемічним)**. Ось його три основні значення, зафіксовані в тлумачному словнику:

1. Складання та встановлювання різних машин, конструкцій, споруд і т. ін. за певними планами й кресленнями.

2. Укладання композицій з окремих предметів або їх частин, що підбирають за певною темою.

3. Добір і з'єднання окремих частин фільму, літературного або музичного твору і т. ін. в одне художнє та змістове ціле.

Саме слово **монтаж (montage)** є **запозиченням** із французької мови, у якій воно відоме з 1842 року в значенні «підняття, підйом, монтаж». А походить воно від французького *monter* – «підійматися, підіймати; складати, збирати» й пов'язане з латинським *montare* – «підійматися», утвореного від латинського *mons (montis)* – «гора». Зрозумівши походження цього слова, ти тепер, напевне, здогадуєшся, чому першим значенням слова «монтаж» в українській мові є саме «складання та встановлювання різних машин, конструкцій, споруд і т. ін. за певними планами й кресленнями».

До речі, «французькість» слова **монтаж**, ти можеш відчутти, порівнявши його

з іншими **запозиченнями** із цієї мови, наприклад, такими, як: **колаж** (*collage*), яке перекладається як «приклеювання»; **міраж** (*mirage*), яке є похідним від *mīrer* – «захоплюватися, милуватися; дивуватися», що походить від латинського *mīrāri*, пов'язаного з *mīrus* – «чудовий». І навіть із таким словом, як **гараж** (*garage*), що походить від дієслова *garer* – «поставити під прикриття, прибрати».

Увага!

Уживаючи **іменник чоловічого роду монтаж**, варто стежити за правильністю утворення його **відмінкових форм** і за правильністю **наголошування** цих форм (див. таблицьку).

Прикметно, що цей іменник має **лише форму однини**.

Коли ж це слово інколи вживають у **формі множини**, то тоді мають на увазі не **процес** монтажу, а **продукти** цього процесу, або **кількість разів** проведення монтажу, або **види**

монтажу, наприклад: *Під час кількох монтажів у нас виникали проблеми. Є різні види монтажів, наприклад, відеомонтаж, аудіомонтаж тощо.*

відмінок	однина	множина
називний	монта́ж	
родовий	монта́жу	
давальний	монта́жу, монтаже́ві	
знахідний	монта́ж	
орудний	монта́жем	
місцевий	на/у монта́жі, монта́жy	
кличний	монта́же*	

Різними видами монтажів займаються **особи**, яких ми називаємо такими іменниками:

- 1) **монтувальник / монтувальниця** – фахівець / фахівчиня із монтування; монтажник / монтажниця;
- 2) **монтажник / монтажниця** – 1) фахівець / фахівчиня із монтажу (у 1 знач.). 2. рідко. те саме, що монтажер / монтажерка;
- 3) **монтер / монтерка** – монтувальник / монтувальниця машин та обладнання; монтажник (у 1 знач.);
- 4) **монтажер / монтажерка** – фахівець / фахівчиня із монтажу (у 3 знач.);
- 5) **монтажист / монтажистка** – те саме, що монтажер / монтажерка.

Як бачиш, є аж п'ять **спільнокоренових слів**, і, уживаючи кожне з них, треба брати до уваги, про який вид монтажу йдеться, тобто пригадувати одне з **трьох значень слова «монтаж»**, які було наведено вище.

Увага!

Слова **монтувальник, монтер, монтажер, монтажист** є **паронімами**. Якщо якесь із цих слів ужити не в тому **контексті**, то виникне **лексична помилка**. Наприклад, у такому реченні, як *Монтер, готуючи фільм, зіпсував кілька кадрів* є помилка. У такому контексті правильно було вжити слова **монтажер** (найкраще), або **монтажист** чи **монтувальник**: *Монтажер, готуючи фільм, зіпсував кілька кадрів.*

Тепер, коли ти добре розумієш, що таке монтаж і хто ним займається, перейдімо до нашого основного питання – питання відеомонтажу.

Відеомонтаж – це добір і об'єднання окремо знятих фрагментів відео, а також фото- чи текстових матеріалів (наприклад, титрів) у закінчений **відеоролик, кінострічку** тощо.

Відеомонтаж – це лише один з етапів створення **медіапродукту**. Наприклад, Сергій Буртовий, фахівець у галузі навчальних відеотехнологій, так візуалізує місце монтажу у «Формулі успіху».

Сергій Буртовий чітко наголошує, що успіх можливий лише тоді, коли послідовно і якісно пройдені всі етапи процесу, тобто коли є гарна **ідея**, для якої створено **композиційно добрий сценарій** (із зазначенням послідовності компонентів (сюжетних і позасюжетних), із визначенням орієнтовного часу (таймінгу) відео тощо), **зібрано всі необхідні матеріали** для відеопроєкту (з власних відео- чи фото-архівів, із безкоштовних онлайн-ресурсів тощо) та чітко їх **структуровано в папці** на комп'ютері.

Лише виконавши ці всі роботи, можна **переходити до відеомонтажу**. Це теж **багатокроковий процес**, у якому можна виділити такі етапи:

- імпорт потрібних матеріалів у відповідну програму, у якій буде проводитися монтаж;
- перегляд і відбір доречних (потрібних) матеріалів;
- чорновий монтаж;
- графічне оформлення матеріалу (титри, спецефекти тощо);
- чистовий монтаж;
- озвучування;
- корегування кольору;
- збереження готового продукту.

Раніше **відеомонтажем** могли займатися лише спеціально навчені фахівці (**відеомонтажери**), однак із розвитком **цифрових технологій** зараз майже кожен може поступово виробити стійкі вміння відеомонтажерської роботи, користуючись доступними в мережі Інтернет програмами монтажу, зокрема безкоштовними, та прослухавши якийсь із курсів з відеомонтажерської майстерності від досвідчених фахівців.

Звісно, найпростіший відеопроduct ти можеш створити навіть самостійно, якщо, наприклад, у тебе є смартфон із відповідним програмним забезпеченням. Однак якщо ти хочеш отримати більш якісний і складніший продукт, то доведеться

над цим попрацювати, сидячи за комп'ютером, а можливо, навіть звертаючись по допомогу до старших.

Якщо тебе й твоїх однокласників і однокласниць зацікавила ідея створення якогось власного відеоролика, для підготовки якого потрібно здійснити відеомонтаж, то можеш спочатку ознайомитися з переліком безкоштовних відеоредакторів, які можна використати для цього, за такими посиланнями:

- безкоштовні онлайн відеоредактори: <https://cutt.ly/vT7nmYV>;
- безкоштовні відеоредактори для монтажу відео онлайн: <https://cutt.ly/5T7nIBR>;
- підбірка програм для роботи з відео для тих, хто хоче створювати власний відеоконтент: <https://cutt.ly/UT7nXP4>.

Крім того, ти можеш прослухати поради Сергія Буртового щодо того, як треба здійснювати відеомонтаж, за посиланням <https://cutt.ly/0T7mx2d>.

Наостанок наголосимо на такому: звертаючись до будь-яких онлайн-продуктів, не забувай про необхідність дотримання **правил безпеки в цифровому середовищі**. У будь-якому випадку, коли немає певності, – порадься зі старшими!

Пролог

Ти вже чудово знаєш, що таке **сюжет** і **композиція** та те, що в композиції є **позасюжетні компоненти** – описи, відступи, екскурси, пролог, епілог тощо. Тобто одним із позасюжетних компонентів є **пролог**.

Пролог (грецьке *πρόλογος* – передмова) – вступна, початкова частина твору, де **автор**:

- коротко розповідає про ті події, що відбувалися до подій, які будуть у сюжеті, **або**
- повідомляє читачам, чому він вирішив написати твір чи як збирав матеріали для свого твору, **або**
- створює настрій, пропонуючи якусь емоційну замальовку, від якої переходить до сюжету, тощо.

Прологи бувають не лише в **літературних** творах, а й у **музичних**, а ще слово «пролог» уживають і в інших значеннях. Саме тому в **тлумачному словнику** читаємо таке визначення: *пролог* – *вступна частина літературного або музичного твору; // Вступне слово актора, вступна арія співака перед початком вистави або сцена, що передує основній дії; // перен. Початок чого-небудь, вступ до чогось.*

Увага!

Іменник чоловічого роду *пролог*, як і іменник *вступ*, у формі родового відмінка однини має закінчення **-у**. У цьому творі немає прологу. У моєму творі, на жаль, немає вступу.

Слово пролог має чимало **синонімів**, але кожен із них характеризується певними особливостями в **значенні**, а отже, і в **уживанні**, порівняй:

- **ПРОЛЮГ** (вступ до літературного або музичного твору);
- **ПРЕАМБУЛА** (вступ у законах, статтях, промовах);
- **ВСТУП** (початкова частина книжки, статті, музичного твору);
- **ПЕРЕДМОВА**, **ПЕРЕДСЛОВО**, **ПЕРЕДНЕ СЛОВО**, **ПЕРЕДНІ УВАГИ** (вступна частина, часто написана не автором, а кимось стороннім);
- **ПРЕЛЮДІЯ** (вступ переважно до музичного твору);
- **УВЕРТЮРА** (вступ до опери);

- ПРОПЕДЄВТИКА (вступ до курсу будь-якої науки);
- ЕКЗОРДІУМ (вступна частина промови).

Як бачиш, **пролог**, на відміну, наприклад, від **передмови**, завжди пише сам автор чи сама авторка. Передмови до книг часто пишуть інші люди – науковці, редактори тощо.

У **композиції літературного твору пролог** посідає **важливе місце**, оскільки готує читача до сприйняття основного змісту книги, так би мовити «готує ґрунт» для правильного й емоційного розуміння наступних подій, про які йтиметься в сюжеті.

Пролог як **елемент композиції** був характерний ще давньогрецьким (античним) **трагедіям**. Тоді в пролозі актори пояснювали глядачам, що буде далі і як слід розуміти побачене далі (міф, легенду, що лягла в основу трагедії). Зараз у **театрах** не часто трапляються **п'єси** з прологами, а от у музичних творах, які можна почути в опері, – прологи не рідкість.

Сьогодні в літературних творах автори використовують прологи час від часу. Особливо ж авторам до вподоби писати **епілоги** – це позасюжетний елемент у кінці твору, де читачі часто довідуються, що ж трапилося з героями пізніше – через рік, два, десять, а то й через двадцять п'ять років.